

מגדירים מחדש

למגדירי השדה ההיסטוריים נוספו לאחרונה מגדירים דיגיטליים, שהם אפליקציות פשוטות וידידותיות. נוסף לעבודת חקר, משמשים היום המגדירים גם חובבי טבע ומספקים חוויה משפחתית

כתבה: אורלי גנוסר

אירנה בלכר, פרנה צהבה, 2008, צבעי מים על נייר, אוסף האמנית

נורית גור לביא קרני

הדור הבא של המדריכים

ואולם, הקדמה נתנה אותותיה, ועם השנים החליפו הצילומים את האיורים הרומנטיים. זאת ועוד: לצד המגדירים נכנסו לשימוש מדריכים מבוססי צילומים, שהציגו שיטת מיון וזיהוי חדשה. במקום מעקב שיטתי אחר חלקי הצמח, המיון התבצע לפי תכונה עיקרית אחת כמו צבע עלי הכותרת (בפרחים) או מקום החיות (בציפורים).

למדריכי הצמחים ובעלי החיים נוסף גם מידע על המינים השונים שהופיעו בהם, כדי להעמיק את ידיעותיו של הקורא. החידוש הצילומי הוסיף ממד חזותי משפחתי, כי עכשיו יכולנו לצאת עם טפנו ועם מדריך שדה ביד, למצוא פרח ולזהות אותו ביחד - בפשטות ובנוחות. הילדים, שהיו שותפים מלאים למשימה, היו מאושרים עם כל הצלחה ובעיקר למדו לאהוב טבע. השנים האחרונות, שעומדות בסימן סמארטפונים, סטארט-אפים ואפליקציות, מביאות לעולם את דור ה-Y של מדריכי השדה: המדריכים הדיגיטליים, שהם חכמים יותר, פשוטים יותר ובעיקר מהירים יותר. אחרי שהמדריכים האינטרנטיים חדרו לתודעה בהדרגה רק משום שכשנולדו לא התאימו לשטח, באו לעולם האפליקציות ושינו את שוק המדריכים. במקום ספר ביד יש טלפון נייד ובמקום לעלעל בדפים האצבע מחליקה על המסך, אבל התוצאה דומה -

לעולם לא אשכח, כנראה, את ירוקת החמור. זה היה הצמח הראשון שהגדרתי בשיעורי הביולוגיה בתיכון, ואף שהוא היה צמח פשוט למדי, נדרשו לי דקות ארוכות להגדיר אותו. המגדיר ששימש אותי היה ספר עב כרס ובו מעין תרשים זרימה, בליווי איורים שבעיניי היו פלאיים ביופיים וברמת הדיוק שלהם. כדי להגדיר צמח התחלנו בנקודת מוצא בראשית הספר והתגלגלנו הלאה תוך כדי בחינה של חלקי הצמח השונים: סוג העלים, צורת הגבעול, מספר עלי הכותרת וצבעם, מיקום עלי העטיף, מבנה השורש ועוד. כך למעשה בררנו בכל שלב את האפשרות המתאימה מתוך שתי אפשרויות והמשכנו לדקדק בפרטים מגדול ועד קטן, עד לכיבוש היעד אי שם בהמשך הספר. בתחילת דרכם במאה ה-18, היו המגדירים השונים נחלתם הבלעדית של חוקרי טבע, בעיקר אירופאים, שעשו בהם שימוש מקצועי בזיהוי צמחים או בעלי חיים. המגדיר היה מבוסס על מלאכת מחשבת ייחודית - הציור. חלקי הצמח והפרחים השונים צוירו ביד והאיורים היו מדויקים להפליא. המגדירים שימשו בהמשך גם חובבי טבע שחפצו להכיר את הצומח, ורבים מהמטיילים וממדריכי הטיולים היו פותחים מגדיר בשטח כדי ללמוד על מיני הציפורים והצמחים שבהם צפו בטיול.

תערוכה: המגדירים

רשות הטבע והגנים, האמונה על שמירת הטבע, המורשת והנוף בישראל, הצטרפה לתערוכה של המחלקה לאמנויות באוניברסיטת בן גוריון. אוצר התערוכה הוא פרופ' חיים מאור. בתערוכה מציגים 26 אמנים ישראלים בני דורות שונים. התערוכה מגדירה מחדש את מגדירי החי והצומח שיצאו לאור בישראל. בתערוכה מוצגות עבודותיהם של כמה מן האמנים שהיו שותפים ליצירתם לצד עבודותיהם של אמנים עכשוויים שמתבססים עליהם, מגיבים להם, מצטטים אותם או משבשים אותם באמירות חדשות. התערוכה תיפתח לקהל הרחב ללא תשלום ב-12.4 ותינעל ב-9.6. היא תוצג בבניין הסנאט באוניברסיטת בן גוריון ובגלריה ברח' טרומפלדור 19 בבאר שבע.

מידע מפורט באתר www.bgu.ac.il